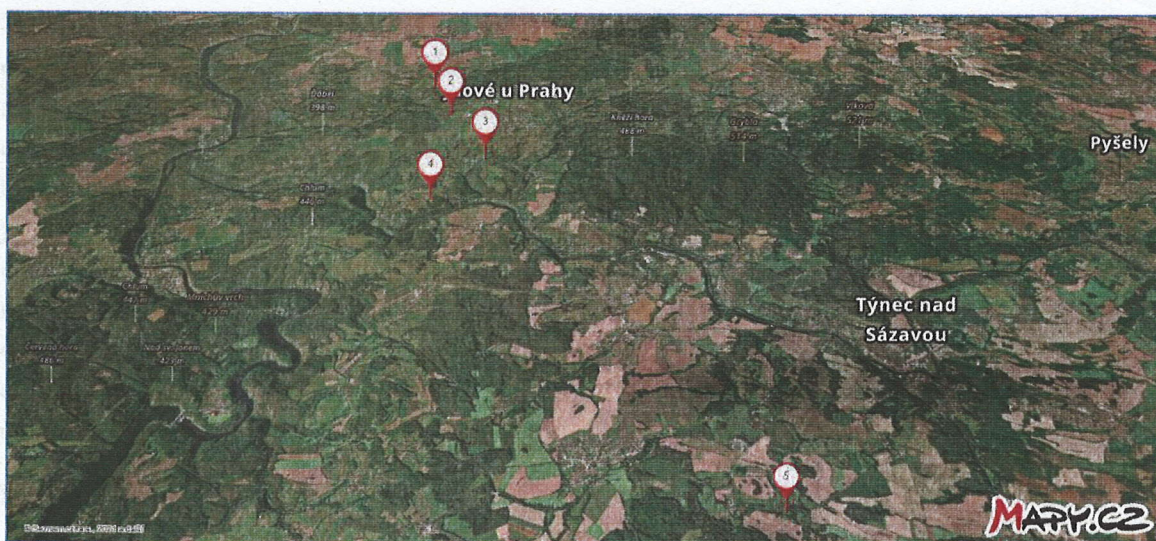

Orientační entomologický průzkum vybraných lokalit v území záměru středočeské části dálnice D3 v sezoně 2021

Mapa s vyznačením zkoumaných lokalit. Zdroj: mapy.cz, upr. P. Heřman

1 - Jilové u Prahy, 49°54'47"N/14°27'50"E, 280 m n. m.; údolí Zahořanského potoka, jedlová louka + okraje polehů na rozhraní s lesním/břehovým porostem, chatová kolonie; navštíveno 10. V., 14. VI., 4. a 25. VII. 2021.

2 - Jilové u Prahy, okraj vyhlídky Skalka

6152b, 49°53'53"N/14°28'24"E, 435 m n. m.; kulturní louka, rozvolněné křoviny na přechodu v les (dubohabřina), zarůstající lesní stepní fragmenty na svahu, náspý z okraje technické komunikace s kvetoucí ruděralní vegetací (zejména *Cirsium arvense*); lokalita navštívena 10. V., 14. VI., 4. a 25. VII. 2021.

3 - Stodně (Obr. 2)

6152b, 49°53'00"N/14°29'15"E, 400 m n. m.; zarůstající suché trávníky (zejména náskem dřevin + bylin *Calamagrostis epigaea*); křoviny v různém stadiu zápoje; lokalita navštívena 25. VII. 2021.

4 - Louka pod Meunškem (Obr. 3-5)

6152b, 49°52'22"N/14°28'18"E – 49°52'06"N/14°28'41"E, 220–370 m n. m.; svah s kosnými loukami a lesními porosty, klesající přes zářez železnice, skalní stepi přístupné lesu a chatovou kolonií až k břehům řeky Sázavy; lokalita navštívena 10. V., 14. VI., 4. a 25. VII. 2021.

Zpracoval:

Mgr. Petr Heřman (Křivoklát, e-mail: petr.272@centrum.cz)

22.12.2021 *[Signature]*

Obsah

Úvod	str. 3
Metodika	str. 3
Komentovaný výpis zjištěných druhů	str. 5
Závěr	str. 8
Literatura	str. 9
Obrazová příloha	str. 10

Úvod

Tato zpráva prezentuje nálezová data zahrnující vybrané skupiny hmyzu – zejména denní skupiny motýlů, další řády doplňkově, se zřetelem na ochranný významné taxony. Orientační průzkum byl proveden na podnět spolku Alternativa středočeské D3 za účelem získání aktuálních informací o významnějších taxonech hmyzu na území potenciálně dotčeném záměrem výstavby středočeské části dálnice D3.

Metodika

Prezentovaná data byla shromážděna během čtyř výjezdů do zájmové oblasti – viz titulní obrázek a níže stručná charakteristika konkrétních lokalit (číslo faunistického kvadrátu, souřadnice navštívených území, nadmořská výška, základní popis), vybraných na základě doporučení objednatele průzkumu. Většina údajů byla získána individuálními pozorováními během pochůzek, doplňkově bylo prováděno např. smýkání vegetace. Pozorovaná početnost je uvedena převážně v absolutních hodnotách, v menšině případů (pokud bylo přesnější stanovení početnosti obtížnější) je vyjádřena relativním odhadem. Systém a názvosloví řádu motýlů jsou převzaty z publikací Laštůvky a Lišky (2011) a Macka et al. (2015), v případě ostatních taxonů není uváděno členění do jednotlivých čeledí, řazení je pouze abecední a názvosloví převzato z portálu BioLib (biolib.cz). Z praktických důvodů jsou uváděny i vžitě české názvy jednotlivých druhů, které však nemají systematickou vypovídající hodnotu.

Lokality (řazeno od severu k jihu):

1 - Zahořany (Obr. 1)

6052d, 49°54'47"N/14°27'50"E, 280 m n. m.; údolí Zahořanského potoka, totenová louka + okraje pěstiny na rozhraní s lesem/břehovými porosty, chatová kolonie navazující na intravilán; lokalita navštívena 25.VII.2021

2 - Jílové u Prahy, okolí vyhlídky Skalka

6152b, 49°53'53"N/14°28'24"E, 435 m n. m.; kulturní louka, rozvolněné křoviny na přechodu v les (dubohabřina), zarůstající lesostepní fragmenty na svahu, násypy a okraje technické komunikace s kvetoucí ruderalní vegetací (zejména *Cirsium arvense*); lokalita navštívena 10.V., 14.VI., 4. a 25.VII.2021

3 - Studené (Obr. 2)

6152b, 49°53'00"N/14°29'15"E, 400 m n. m.; zarůstající suché trávníky (zejména náletem dřevin + třtinou *Calamagrostis epigejos*), křoviny v různém stadiu zápoje; lokalita navštívena 25.VII.2021

4 - Luka pod Medníkem (Obr. 3–5)

6152b, 49°52'22"N/14°28'18"E – 49°52'06"N/14°28'44"E, 220–370 m n. m.; svah s kosenými loukami a lesními porosty, klesající přes zářez železnice, skalní stepi prostoupené lesy a chatovou kolonií až k břehům řeky Sázavy; lokalita navštívena 10.V., 14.VI., 4.VII. a 25.VII.2021

5 - Dunávice (Obr. 6–7)

6153c, 49°48'39"N/14°33'18", 340 m n. m.; vlhčí louky prostoupené remízky a lesními fragmenty, v době návštěvy s nízkou diverzitou hmyzu (nevhodný management – buď příliš intenzivní (velkoplošná) seč, nebo naopak zarůstání a postupná degradace vzhledem k absenci vhodného extenzivního managementu); lokalita navštívena 4.VII.2021

Komentovaný výpis zjištěných druhů

řád: Coleoptera (brouci)

Carabus intricatus Linnaeus, 1761 /střevlík vrásčitý/: Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (1 ex.)

Leptura maculata Poda, 1761 /tesařík skvrnitý/: Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (1 ex.)

řád: Hymenoptera (blanokřídlí)

Bombus pascuorum (Scopoli, 1763) /čmelák polní/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (jednotlivě)

Bombus terrestris (Linnaeus, 1758) /čmelák zemní/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (jednotlivě)

Zvláště chráněné druhy (vyhláška 395/1992 Sb.) v kategorii "ohrožený". Oba patří k rozšířeným čmelákům otevřené krajiny.

řád: Lepidoptera (motýli)

ADELIDAE (adélovití)

Nematopogon swammerdamella (Linnaeus, 1758) /adéla dubová/: Jílové u Prahy, 10.V.2021 (1 ex.); Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (jednotlivě)

ZYGAENIDAE (vřetenuškovití)

Zygaena viciae (Denis & Schiffermüller, 1775) /vřetenuška komonicová/: Dunávice, 4.VII.2021 (jednotlivě); Jílové u Prahy, 4.VII.2021 (1 ex.)

Zygaena filipendulae (Linnaeus, 1758) /vřetenuška tužebníková/: Studené, 25.VII.2021 (1 ex.)

HESPERIIDAE (soumračníkovití)

Thymelicus sylvestris (Poda, 1761) /soumračník metlicový/: Dunávice, 4.VII.2021 (hojně); Studené, 25.VII.2021 (1 ex.); Zahořany, 25.VII.2021 (1 ex.)

Thymelicus lineola (Ochsenheimer, 1808) /soumračník čárečkovaný/: Dunávice, 4.VII.2021 (hojně)

PAPILIONIDAE (otakárkovití)

Iphiclides podalirius (Linnaeus, 1758) /otakárek ovocný/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (1 ex. – Obr. 8)

Druh červeného seznamu (Hejda et al. 2017) v kategorii "téměř ohrožený" a zvláště chráněný druh (vyhláška 395/1992 Sb.) v kategorii "ohrožený". Vyskytuje se na stepích, řídkých lesostepích, v extenzivních sadech a zahradách teplejších oblastí. Na lokalitě Luka pod Medníkem se vyskytuje patrně jednotlivě.

Papilio machaon Linnaeus, 1758 /otakárek fenyklový/: Luka p. Medníkem, 25.VII.2021 (1 ex. – Obr. 9)

Zvláště chráněný druh (vyhláška 395/1992 Sb.) v kategorii "ohrožený". Vyskytuje se na stepích, řídkých lesostepích, extenzivních loukách, zahradách a na úhorech. Na lokalitě Luka pod Medníkem je jeho výskyt patrně jednotlivý.

PIERIDAE (běláskovití)

***Leptidea juvernica* Williams, 1946** /bělásek luční/: Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (1 ex.)
***Anthocharis cardamines* (Linnaeus, 1758)** /bělásek řeřichový/: Jílové u Prahy, 10.V.2021 (1 ex.); Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (jednotlivě)

***Pieris napi* (Linnaeus, 1758)** /bělásek řepkový/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (2 ex.)

***Colias hyale* (Linnaeus, 1758)** /žlutásek čičorečkový/: Luka p. Medníkem, 25.VII.2021 (1 ex.)

***Gonepteryx rhamni* (Linnaeus, 1758)** /žlutásek řešetlákový/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (1 ex.)

LYCAENIDAE (modráskovití)

***Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761)** /ohniváček černokřídlý/: Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (1 ex.), 25.VII.2021 (1 ex.); Zahořany, 25.VII.2021 (1 ex.)

***Scolitantides orion* (Pallas, 1771)** /modrásek rozchodníkový/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (hojně)

Druh červeného seznamu (Hejda et al. 2017) v kategorii "zranitelný". Petrofilní motýl, vázaný zejména na skalní trávníky se zastoupením rozchodníků (*Sedum* spp.), na nichž probíhá larvální vývoj. Na lokalitě Luka pod Medníkem má početnou populaci na osluněných skalách v zářezu železniční trati (Obr. 4).

***Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775)** /modrásek jehlicový/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (10 ex.), 25.VII.2021 (2 ex.); Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (4 ex.), 25.VII.2021 (5 ex.); Zahořany, 25.VII.2021 (3 ex.)

NYMPHALIDAE (babočkovití)

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758)** /perleťovec stříbropásek/: Jílové u Prahy, 25.VII.2021 (1 ex.); Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (1 ex.), 25.VII.2021 (1 ex.); Zahořany, 25.VII.2021 (2 ex.)

***Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758)** /perleťovec malý/: Luka p. Medníkem, 25.VII.2021 (1 ex.)

***Inachis io* (Linnaeus, 1758)** /babočka paví oko/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (hojně), 25.VII.2021 (2 ex.); Studené, 25.VII.2021 (1 ex.); Zahořany, 25.VII.2021 (2 ex.)

***Aglais urticae* (Linnaeus, 1758)** /babočka kopřivová/: Jílové u Prahy, 4.VII.2021 (1 ex.)

***Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758)** /babočka admirál/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (1 ex.); Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (1 ex.), 4.VII.2021 (1 ex.), 25.VII.2021 (2 ex.); Studené, 25.VII.2021 (1 ex.)

***Polygonia c-album* (Linnaeus, 1758)** /babočka bílé c/: Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (1 ex.)

***Araschnia levana* (Linnaeus, 1758)** /babočka síťkovaná/: Luka p. Medníkem, 25.VII.2021 (1 ex.); Zahořany, 25.VII.2021 (4 ex.)

***Apatura ilia* (Denis & Schiffermüller, 1775)** /batolec červený/: Dunávice, 4.VII.2021 (1 ex.)
Zvláště chráněný druh (vyhláška 395/1992 Sb.) v kategorii "ohrožený". Vyskytuje se plošně s výjimkou vyšších hor na lesních cestách, v blízkosti vod a ve stromoradiích s přítomností osik (zejména křovinatých forem, na nichž se vyvíjejí jeho larvy).

***Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758)** /okáč poháňkový/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (1 ex.), 4.VII.2021 (2 ex.); Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (20 ex.)

***Aphantopus hyperantus* (Linnaeus, 1758)** /okáč prosíček/: Dunávice, 4.VII.2021 (4 ex.)

***Maniola jurtina* (Linnaeus, 1758)** /okáč luční/: Jílové u Prahy, 4.VII.2021 (hojně), 25.VII.2021 (20 ex.); Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (hojně)

***Melanargia galathea* (Linnaeus, 1758)** /okáč bojínkový/: Jílové u Prahy, 4.VII.2021 (hojně),

25.VII.2021 (2 ex.); Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (hojně), 25.VII.2021 (2 ex.)

CRAMBIDAE (travaříkovití)

Crambus perlella (Scopoli, 1763) /travařík perleťový/: Jílové u Prahy, 4.VII.2021 (1 ex.)

LASIOCAMPIDAE (bourovcovití)

Macrothylacia rubi (Linnaeus, 1758) /bourovec ostružiníkový/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (snůška vajíček)

SATURNIIDAE (martináčovití)

Agria tau (Linnaeus, 1758) /martináč bukový/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (1 ex.)

GEOMETRIDAE (píďalkovití)

Ematurga atomaria (Linnaeus, 1758) /tmavoskvrnák vřesový/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (2 ex.)

Siona lineata (Scopoli, 1763) /bělokřídlec luční/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (2 ex.)

Campptogramma bilineatum (Linnaeus, 1758) /píďalka kopřivová/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (2 ex.); Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (1 ex.)

Scopula immorata (Linnaeus, 1758) /vlnopásník kostkovaný/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (2 ex.)

EREBIDAE

Amata phegea (Linnaeus, 1758) /běloskvrnák pampeliškový/: Luka p. Medníkem, 4.VII.2021 (3 ex. – Obr. 10)

Druh červeného seznamu (Hejda et al. 2017) v kategorii "téměř ohrožený". Vyhledává sušší trávníky s bohatší nabídkou nektarových rostlin a světlé lesy teplejších poloh. Na lokalitě Luka pod Medníkem zachycen jednotlivě.

Diacrisia sannio (Linnaeus, 1758) /přástevník chrastavcový/: Luka p. Medníkem, 14.VI.2021 (1 ex.)

Euclidia glyphica (Linnaeus, 1758) /jetelovka hnědá/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (1 ex.)

Euclidia mi (Clerck, 1759) /jetelovka menší/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (1 ex.)

NOCTUIDAE (můrovití)

Autographa gamma (Linnaeus, 1758) /kovolessklec gamma/: Jílové u Prahy, 4.VII.2021 (2 ex.)

řád: Orthoptera (rovnokřídli)

Gryllus campestris Linnaeus, 1758 /cvrček polní/: Jílové u Prahy, 14.VI.2021 (jednotlivě–stridulace)

Druh červeného seznamu (Hejda et al. 2017) v kategorii "téměř ohrožený". Rozšířený druh otevřených krajiny, převážně v teplejších oblastech. Aktuálně expanduje.

Nad rámec entomologického průzkumu byly dále pozorovány tyto druhy ze skupiny plazů:

***Anguis fragilis* (Linnaeus, 1758)** /slepýš křehký/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (1 ex.)
Druh červeného seznamu (Chobot & Němec 2017) v kategorii "téměř ohrožený" a zvláště chráněný druh v kategorii "silně ohrožený".

***Lacerta viridis* (Laurenti, 1768)** /ještěrka zelená/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (1 ex.),
4.VII.2021 (1 ex.)

Druh červeného seznamu (Chobot & Němec 2017) v kategorii "ohrožený", zvláště chráněný druh v kategorii "kriticky ohrožený" a evropsky významný druh.

***Coronella austriaca* (Laurenti, 1768)** /užovka hladká/: Luka p. Medníkem, 10.V.2021 (1 ex.)
Druh červeného seznamu (Chobot & Němec 2017) v kategorii "zranitelný", zvláště chráněný druh v kategorii "silně ohrožený" a evropsky významný druh.

Závěr

Tato zpráva uvádí data k výskytu celkem 44 druhů hmyzu z pěti lokalit v oblasti záměru výstavby středočeské části dálnice D3. Z uvedeného počtu je osm druhů ochránářsky významných (viz Tab. 1): čtyři zařazené v červeném seznamu (tři v kategorii "téměř ohrožený", jeden v kategorii "zranitelný") a pět druhů je zvláště chráněných (v kategorii "ohrožený"). Nad rámec entomologického průzkumu byly dále pozorovány tři druhy plazů (všechny legislativně chráněné i začleněné do červeného seznamu, dva druhy navíc evropsky významné a chráněné v rámci soustavy Natura 2000). Přestože lokality v době návštěv nevykazovaly všechny stejně vysokou ochránářskou hodnotu (např. vzhledem k nedostatku managementu nebo naopak příliš intenzivnímu využívání, což byl případ např. lokalit Dunávice a Studené), pozorování uvedených ohrožených druhů, často navíc požívajících legislativní ochrany, svědčí o celkových kvalitách zájmového území z hlediska biodiverzity. Pro její uchování je žádoucí (a režim ochrany vybraných druhů toto přímo legislativně vyžaduje) zamezit negativním změnám a ničení prostředí obývaného těmito organismy.

DRUH	ČERVENÝ SEZNAM (Hejda et al. 2017, Chobot & Němec 2017)	ZÁKONNÁ OCHRANA (Vyhláška 395/1992 Sb.)	NATURA 2000
<i>Bombus pascuorum</i> /čmelák polní/	–	ohrožený (O)	–
<i>Bombus terrestris</i> /čmelák zemní/	–	ohrožený (O)	–
<i>Ipheclides podalirius</i> /otakárek ovocný/	téměř ohrožený (NT)	ohrožený (O)	–
<i>Papilio machaon</i> /otakárek fenyklový/	–	ohrožený (O)	–
<i>Scolitantides orion</i> /modrásek rozchodníkový/	zranitelný (VU)	–	–
<i>Apatura ilia</i> /batolec červený/	–	ohrožený (O)	–
<i>Amata phegea</i> /běloskvrnáč pampeliškový/	téměř ohrožený (NT)	–	–
<i>Gryllus campestris</i> /cvrček polní/	téměř ohrožený (NT)	–	–
<i>Anguis fragilis</i> /slepýš křehký/	téměř ohrožený (NT)	silně ohrožený	–
<i>Lacerta viridis</i> /ještěrka zelená/	ohrožený (EN)	kriticky ohrožený	Příloha IV Směrnice o stanovištích
<i>Coronella austriaca</i> /užovka hladká/	zranitelný (VU)	silně ohrožený	Příloha IV Směrnice o stanovištích

Tabulka 1 - Zjištěné ochrannásky významné druhy – shrnutí kategorií ochrany a ohrožení

Literatura

Hejda R., Farkač J. & Chobot K. (eds), 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – Příroda, 36: 1–612.

Chobot K. & Němec M. (eds), 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda, 34: 1–182.

Laštůvka Z. & Liška J., 2011: Komentovaný seznam motýlů České republiky (Insecta: Lepidoptera). – Biocont Laboratory, Brno, 148 s.

Macek J., Laštůvka Z., Beneš J. & Traxler L., 2015: Motýli a housenky střední Evropy IV. Denní motýli. – Academia, Praha, 540 s.

Obrazová příloha

Obr. 1: Lokalita Zahořany, totenová louka v údolí Zahořanského potoka. Foto: P. Heřman, 25.VII.2021

Obr. 2: Lokalita Studené, zarůstající trávníky. Foto: P. Heřman, 25.VII.2021

Obr. 3: Lokalita Luka pod Medníkem. Plošná seč luk s negativním vlivem na biodiverzitu hmyzu.
Foto: P. Heřman, 14.VI.2021

Obr. 4: Lokalita Luka pod Medníkem, skály v železničním zářezu obývané populací ohroženého modráška *Scolitantides orion*. Foto: P. Heřman, 10.V.2021

Obr. 5: Lokalita Luka pod Medníkem, porosty na březích Sázavy. Foto: P. Heřman, 10.V.2021

Obr. 6: Lokalita Dunávice, zarůstající a druhově chudé louky. Foto: P. Heřman, 4.VII.2021

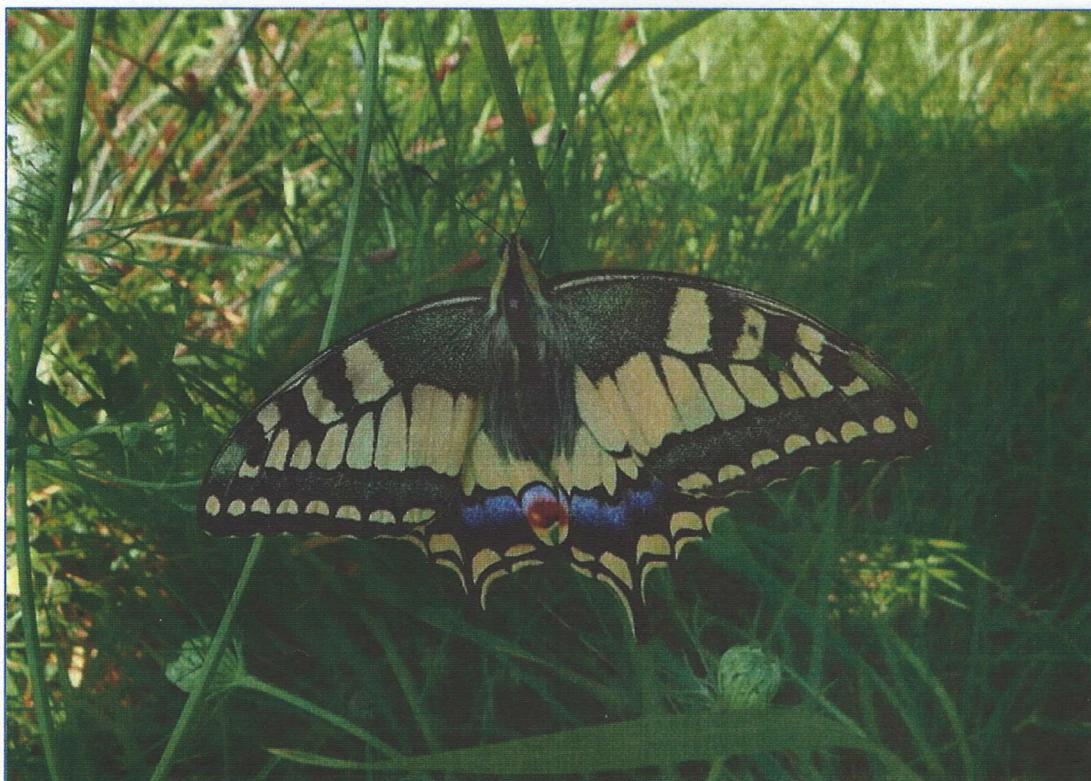
Obr. 2: Lokalita Studeně, zarůstající trávníky. Foto: P. Heřman, 25.VII.2021

Obr. 7: Lokalita Dunávice, zarůstající a druhově chudé louky. Foto: P. Heřman, 4.VII.2021

Obr. 8: Otakárek *Iphiclides podalirius*, lokalita Luka pod Medníkem. Foto: P. Heřman, 10.V.2021

Obr. 9: Otakárek *Papilio machaon*, lokalita Luka pod Medníkem. Foto: P. Heřman, 25.VII.2021

Obr. 10: Běloskvrnáč *Amata phegea*, lokalita Luka pod Medníkem. Foto: P. Heřman, 4.VII.2021